

Republika e Kosovës
Republika Kosovo-Republic of Kosovo
Kuvendi - Skupština - Assembly

VI SAZIV

Prolećno zasedanje

Komisija za poljoprivrednu, šumarstvo, ruralni razvoj, životnu sredinu i prostorno planiranje

Sednica br. **46**

Priština, 08.07.2019. godine, u 11.00 časova

Zgrada Skupštine, sala N-302

ZAPISNIK

Sednici su prisustvovali: Muhamrem Nitaj, Liburn Aliu, Ganimete Musliu, Salih Salihu, Salih Zyba, Danush Ademi i Etem Arifi.

Neprisutni: Besa Gaxherri, Lutfi Zharku, Andin Hoti i Srđan Mitrović.

Ostali učesnici sednice:

Poslanici: Xhelal Sveçla i Driton Çaushi.

Iz MŽSPP: Fatmir Matoshi, ministar ŽSPP-a; Arben Çitaku, Generalni Sekretar; Muhamet Malsiu, direktor odeljenja za zaštitu životne sredine, Mustafë Hyseni, šef inspektorata; Gani Berisha, v.d. direktora Regionalne uprave rečnih slivova; Leutrim Sahiti i Valon Maliqi, savetnici.

Predstavnici zajednice iz sela Donja Bitina, Opština Štrpc: Agron Rushiti, Azem Tahiri, Shpejtim Arifi, Radojica Mrdinac i Dobrivoje Stefanović.

Pomoćno osoblje komisije: Bajram Badivuku i Ylber Sherifi.

Sednicom je predsedavao, **Muhamrem Nitaj**, predsednik Komisije.

Dnevni red:

- 1. Usvajanje dnevnog reda;**
- 2. Usvajanje zapisnika sa sednice održane 2.7.2019. godine;**
- 3. Izveštavanje ministra MŽSPP-a, g. Fatmir Matoshi o hidroelektranama i kamenolomima;**
- 4. Razmo.**

Predsednik Nitaj počeo je sednicu s diskusijom o izveštavanju ministra ŽSPP-a, g. Fatmir Matoshi vezano za hidroelektrane, zbog prisustva stanovnika sela Donja Bitina, dok o kamenolomima će se održati posebna sednica.

Pozdravio je prisutne i zahvalio se na prisustvu g. Fatmir Matoshi, ministar MŽSPP-a (Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja) i njegove saradnike, predstavnike sela Donja Bitina iz opštine Štrpc. Ovo je informativni sastanak o problemima stanovnika, vezano za

izgradnju Hidroelektrana (HE), nakon što smo ih posetili na licu mesta i upoznali se sa brigama stanovnika Donja Bitina vezano za izgradnju HE, i reč je dao ministru Matoshi.

Fatmir Matoshi, *ministar*, na početku je rekao da razume i saoseća brige stanovnika, onda je kratko pričao o hidroelektranama koje se grade od strane kompanije MATKOS GROUP d. o. o, na teritoriji opštine Štipce, kao što su: *HE Sharri*, koja je u toku radova, *HE Brezovica*, koja je pri kraju i aplicirala je za ekološku dozvolu gde su se zahtevale dodatne informacije, koje još nisu dostavljene; HE Šrpce, u slivu reke Šrpce koja poseduje dokumente i *HE Viqa, reka Lepenc, Viqë* koja je u toku radova.

Za sve ove HE operator je opremljen relevantnom dokumentacijom od MŽSPP-a, odnosno ekološkom dozvolom i vodinom dozvolom, dok što se tiče građevinskom dozvolom operator je opremljen istim od Opštine Šrpce. Za iste su održane javne debate u 2013. godini i 2014. godini i sada smo u fazi kada ne možemo na arbitraran način da donešemo neku odluku ili da prekinemo radove, jer investitori koji rade svakako bi zahtevali obeštećenje.

Agron Rushiti, *predstavnik zajednice iz sela Donja Bitina*, prvenstveno je rekao da nije bilo javnih debata za ove HE i da oni, kao stanovnici nisu učestvovali tu i nisu imali znanja o tome šta se dešava. On je iskazao svoju zabrinutost vezano za smanjenje vode reke Lepenac, gde je pokazao nekoliko slika pre i nakon izgradnje hidroelektrane i kao posledica su uginule ribe, onda za piјaću vodu koja se zavisi od Lepenca. Rekao je da se njihovo zemljište ovisi od reke i poljoprivrede, ima 100 hektara zasejanih malina. *Predsednik je pitao da li su iskoristili standard korišćenja 30% vode*, dok Rushiti je rekao apsolutno ne.

Radojica Mrdinac, *predstavnik iz zajednice iz Šrpca*, rekao je da na teritoriji Šrpca se nije održala javna debata. On je naveo jednu odluku Opštine Šrpce o davanju zemljišta na korišćenje za izgradnju HE i postavio je pitanje, kako se može dati na korišćenje nekome društvena imovina bez konkursa i konsultovanja. Onda se nije izvršila promena namene zemljišta od strane Ministarstva poljoprivrede. Mi se nalazimo u Nacionalnom parku Šara, i kako može MŽSPP da da odobrenje da se ošteći jedna takvo nacionalno dobro i u parku se ne mogu izgraditi hidroelektrane. Što se tiče zahteva EU-a za obnovljivu energiju, rekao je da se treba iskoristiti solarna i vetrova energija, a ne energija iz nacionalnog parka. Inspektorji MŽSPP-a trebaju da zaštite ovu imovinu a ne interesu MATKOS grupe.

Azem Tahiri, stanovnik *Sela Donja Bitina*, dodao je da turizam u nacionalnom parku umire od zagađenja i degradiranja, onda sa hiljade hektara obradivog zemljišta od kojih se živi se ne može obraditi. Na kraju on se zahvalio komisiji na pozivu, međutim rekao je da treba biti oprezni ako se zahtevi stanovnika ne ispune, jer oni su odlučni da ovaj problem usmere i ka evropskoj zajednici.

Liburn Aliu, na sastanku koji su imao sa stanovnicima Bitine, u razgovoru sa meštanima primećivalo se njihovo oklevanje da odu zajedno s njima do mesta. Bio je samo jedan od predstavnika srpske zajednice, i nekoliko njih albanske, koji su udruženi. Oni su bili zabrinuti da se vide negde javno, jer su se osećali pod pretnjom, ukoliko reaguju vezano za pitanje hidroelektrana. Ima pritiska nad meštanima i kada su isti protestovali, Kosovska policija ih je uhapsila, kao srpske tako i albanske nacionalnosti. Policija je ovom prilikom štitila HE koje uništavaju reku. U izveštaju se navodi „operator je aplicirao za ekološku i vodinu dozvolu, ali se još nije opremila s istima“. To jest, operator je blokirao vodu a nema dozvolu. Onda se obratio ministru koji je rekao da ne drži stranu MATKO-a, već zakona. Isti krši zakon jer nema vodinu dozvolu i stanovnici imaju pravo da protestuju, dok policija nema prava da njih hapsi, međutim inspektor su ti koji moraju odmah preduzeti mere.

Imao je primedbe i o 30% količine vode ili biološkog minimuma, za koju kaže da nema logike, i o transparentnosti ministarstva rekao je da nedostaju dokumenti na veb stranici MŽSPP-a, dok na kraju je naveo da Skupština treba formirati istražnu komisiju za ovo pitanje.

Predsednik rekao je da tokom posete, nismo našli operatora tu, ali smo videli neke čudne ljude koji se nisu lepo ponašali prema poslanicima. Pošto ministar kaže da je nasledio jednu dokumentaciju koju ne može da promeni, i da to može Parlament da odradi rekao je „da bi bio

zainteresovan da Parlament Kosova ili nekoliko komisija koje se bave ovom materijom, formiraju istražnu komisiju koja bi se bavila ovom problematikom dubinski. Meni je ovo sumnjivo, tamo nešto ne mirše na dobro“.

Salih Zyba: Sa posete na terenu, menadžera radova smo pitali zašto su promenili plan prostiranja cevi, rekao je da su to uradili zbog reakcija stanovnika. I postao je pitanje kako neko ima pravo da to uradi bez da ne dobije dozvolu promene plana.

Onda je postavio nekoliko pitanja: nakon protesta stanovnika da li ime je ministarstvo odgovorilo i koliko puta su izašli na terenu. Koja je poslednja poseta i koja je konkretna akcija od strane MŽSPP-a. Da li su prekinuli protivzakonitu proizvodnju struje. Koja je studija za tok vode, koje su prethodile odobrenju od strane ministarstva. Za nedostatak javne debate iskazao je zabrinutost zašto se to vrši zatvorenim a ne otvorenim sistemom. On je zahtevao i odgovore i od strane sekretara MŽSPP-a, jer ministar nije bio tu prisutan u to vreme.

Salih Salihu, uloga MŽSPP-a je u zaštiti životne sredine u ovom slučaju od šteta HE koje se grane u zaštićenoj zoni, a da druge strane izgradnja HE je interes za Kosovo zbog zamene proizvodnje energije od uglja koji je zagađivač. Međutim, prema ovom stanju primećuje se da ministarstva ne saraduju međusobno. Dok, podržao je formiranje istražne komisije.

Xhelal Sveçla postavio je pitanje da li je se zakon krši s izgradnjom i davanjem dozvola HE-ima. Nakon briga navedenih od strane stanovnika da li je ministarstvo stvorilo grupu za istrage. Da li su prosledili pismo RUE i da li su dobili odgovor, da li su ove HE radili van uslova na osnovu kojih su i dobili dozvole. Opština Štrpc je izdala zabranu za ove HE, i prema opštini MŽSPP je nakon toga izdalo spisu koja je poništila tu zabranu od strane opštine.

Driton Çaushi, zaustavio se kod izveštaja za HE Brezovica, gde se navodi da „nakon završetka radova i završetka test period pri kraju 2017. godine. Dok 08.08.2018 operator je imao nalog od inspektora MŽSPP da aplicira kako bi se opremio s ekološkom i vodinom dozvolom,, i zahtevao je od inspektora da u proceduralnom pogledu daju obrazloženje, kako za tako dug period nije bilo intervenisanja od strane inspektorata to jest nakon godinu dana i da još nisu bili opremljeni ekološkom dozvolom.

Ganimete Musliu rekao je da je juče video radove koji se nastavljaju kod HE u Štrpcu i nakon što je ministar rekao da to nije nadležnost ministarstva da ih zaustavi, postavio je pitanje čija je to nadležnost da se odluci da se prekinu radovi.

Etem Arifi, o tome što je ministar rekao da nema nadležnost postavio je pitanje „ako se zakon prekršio dok vi niste bili ministar, da li se treba nastaviti s tim prekršajem?“. Onda je takođe postavio pitanje da li postoji mogućnosti da nešto preduzme ministarstvo, jer operator nema ekološku i vodinu dozvolu. Na kraju se nije složio da ministrom što krivi poslanike, jer poslanici izrađuju zakone dok ministarstvo ih iste sprovodi.

Danush Ademi, rekao je da se vidi da ministarstvo nema snage za prekine radove i predložio je da se zahteva formiranje jedne parlamentarne istražne komisije.

Predsednik pitao je stanovnike koji su njihovi konkretni zahtevi.

U ime stanovnika, **Radojica Mrdinac**, rekao je da su njihovi zahtevi zaustavljanje svih radova na rekama i dodao je da postoji peticija potpisana od 3500 stanovnika koji se ne slažu a sa izgradnjom HE-a i izjavu svih vlasnika imovina gde prolazi cev da neće da prodaju zemljište i neće dozvoliti gradnje.

Ministar Matoshi odgovorio je na pitanja.

Što se tiče izjava stanovnika da nije bilo javne debate za HE, u dokumentima koje on poseduje debata se održala 8.5.2013. godine, i rekao je da ukoliko se utvrdi drugačije onda ovde postoji varka i neko treba da odgovara za to.

Inspektori MŽSPP-a ne zaštićuju kompaniju MATKOS, već su obavezni da zaštite zakon.

U situaciji u kojoj smo, osim parlamenta koji može da prekine radove, a ja nemam tu snagu kao ministar da to uradim jer ljudi poseduju dokumentaciju. Dok su svi dokumenti otvoreni za one koji su zainteresovani, i u slučaju ako je bilo prekršaja postupaka negde onda odgovornost je njegova.

Ja sam za garantovanje transparentnosti svih dokumenata MŽSPP-a i za sve dozvole, i dodao je da MŽSPP u zadnje vreme je promenilo web-stranicu, dok vi samo sa jednom elektronskom poštomicom ćete dobiti dokumente koje zahtevate i dodao je, da u ovoj debati bi bilo dobro da se pozovu i predstavnici kompanije MATKO.

Za biološki minimum, to navodi za vreme dok radi HE a ne tokom letnje sezone kada pada nivo vode, operator ne proizvodi energiju. S dokumentacijom kojom raspolaže operator zabranjeno mu je da od 15. juna do 15. septembra da proizvodi električnu energiju.

Već približno 3 meseca od kada sam naveo pitanje ekoloških dozvola, i ne razumno je da u ime testova i probi koje vrše HE-i, da se nastavi da se proizvodi i prodaje energija za brojne godine. To je problem godinama prikupljen i počeli smo prvo da rešimo pitanje u Dečanu, i optimista sam da ćemo to isto uraditi i u Štrpcu.

Na osnovu izveštaja koje imam, nije bilo kršenja zakona za postupke koje se tiču nadležnosti MŽSPP-a. Izradićemo i predstaviti vam jednu skicu nadležnosti svakih od institucija za ovo pitanje.

Mi ne postavljamo pitanja RUE-u, ona odgovora Skupštini, ja sam poslao jedno pismo RUE-u u martu da niko od HE ne poseduje ekološku dozvolu i da odugovlačene faze testiranja nisu u skladu sa zakonom, i zahtevao sam od njih da preduzmu mere. Samo RUE treba da im zaustavi rad.

Radovi se ne prekidaju posetama, naglašavam da je ovo nadležnost poslanika gde trebaju preduzeti inicijativu da se promeni zakon i jedan moratorijum da se sve prekine dok se ne doneće novi zakon, kao što je i urađeno sa kazinima, i onda će ministarstvo to sprovesti.

Nastavio je **Arben Çitaku**, i rekao je da ekološka dozvola zadnji dokument sa kojim se opremio operator ovom prilikom HE, koja se dostavlja RUE-u. Niti u jednom slučaju nema zaobilaženja postupaka zakonom predviđenim prilikom izdavanja dozvola koje su u nadležnosti MŽSPP-a, niti jedan postupak ne počinje u ministarstvu bez da se ne obezbedi pitanje vlasništva, onda ne uzimaju na razmatranje bez potvrde od relevantne opštine da li u skladu sa razvojnim planom koji oni predviđaju. Niko ne ide dalje bez da nema ovlašćenje RUE-a. Zato, kada operatori ispune sve ove kriterijume, u slučaju ne razmatranja onda mi pravimo prekršaj. Svaka HE koja je ispod 10MW, građevinske dozvole izdaje im opština, i oni su i dužni i za nadgledanje. Samo na osnovu žalbe se dolazi do ministarstva, inspektorji izlaze na terenu i za to imamo zapisnike.

Ne samo nakon protesta stanovnika već i češće inspektorat MŽSPP-a je izlazio na terenu, rekao je **Mustafë Hyseni**, šef inspektorata.

Liburn Aliu rekao je da ako operator deluje bez ekološke dozvole, ne možemo kriviti RUE. Delovanje jedne HE treba da se vrši s ekološkom dozvolom a one deluju bez njih, i inspektorat ih treba zaustaviti, zbog degradiranja prirode i suše lera koja je odgovornost ministarstva a ne RUE. Onda je dodao da i KELKOS još deluje i nije zaustavljen.

Poslanik Salih Zyba zahtevao je pojašnjenje od strane ministra Matoshi, da sa time što je Liburn Aliu rekao da KELKOS je nastavio sa proizvodnjom struje, šta je podrazumevao sa time kada je rekao da „samo ako ste ortak, jer inače ne bi ste znali da li radi ili slično.“

Ministar Matoshi rekao je da je to bila komunikacija van mikrofona, jer je Liburn Aliu rekao da je KELKOS juče i prekjuče radio. Dok sam ranije rekao da ne radi jer za ovo pitanje sam imao prethodne nedelje sastanak i znam koliko štete je naneto kompaniji što ne radi, onda sam pitao i Ambasadora Austrije dva puta o ovom pitanju. A pitao sam ga da li je možda deoničar što zna da li radi i koji mu je argument.

Predsednik se zahvalio na učešću predstavnicima meštana Donje Bitine, ministra MŽSPP-a kao i poslanike.

Sednica je završena u 12.30 časova.

Pripremilo:

Pomoćno osoblje komisije,

Predsednik Komisije

Muharrem Nitaj